

**2321 NUMARALI HAFİK KAZASI MÜSLİM NÜFUS DEFTERİNİN
DEĞERLENDİRMESİ (1841-1845)**

**EVALUATION OF THE MUSLIM POPULATION REGISTERS OF HAFİK
DISTRICT NO:2321 (1841-1845)**

Muhammed KÖSE

Öğr. Üyesi. Dr. Muhammed Köse, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Tarih Bölümü

*Assist. Prof. Dr. Muhammed Köse, Erzincan Binali Yıldırım University, Graduate School of Social
Sciences, Department of History*

muhamkose@gmail.com

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-2049-5405

Ceyda SAVAŞ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

MA, Erzincan Binali Yıldırım University, Graduate School of Social Sciences

cyd.svs25@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8128-4532

Atıf/©: Köse, Muhammed, Savaş, Ceyda, (2019). 2321 Numaralı Hafik Kazası Müslim Nüfus Defterinin
Değerlendirmesi (1256-1260/1841-1845), Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl
12, Sayı 2, ss.495-521

Citation/©: Köse, Muhammed, Savaş, Ceyda (2019). Evaluation Of The Muslim Population Registers
Of Hafik District No:2321 Erzincan University Journal of Social Sciences Institute, Year 12, Issue 2,
pp. 495-521

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi- Erzincan University Journal of Social
Sciences Institute

SBDER-31, Aralık-December 2019 Erzincan

E-ISSN-2148-9289

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article

Geliş Tarihi-Received Date : 05.12.2019

Kabul Tarihi-Accepted Date : 31.12.2019

Sayfa-Pages : 495-522

<http://dergipark.gov.tr/erzisosbil>

This article was checked by *iThenticate*

2321 NUMARALI HAFİK KAZASI MÜSLİM NÜFUS DEFTERİNİN DEĞERLENDİRMESİ (1256-1260/1841-1845)ⁱ

Evaluation Of The Muslim Population Registers Of Hafik District No:2321 (1256-1260/1841-1845)

Muhammed KÖSE

Ceyda SAVAŞ

Öz:

Osmanlı Devleti'nin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına dair incelemeler yapılırken, Başbakanlık Osmanlı Arşivi bünyesinde bulunan Nüfus Defterleri, içinde barındırdıkları bilgiler açısından düşünüldüğünde şehir tarihi açısından oldukça büyük bir önem arz etmektedir.

Modern anlamda Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı 1831 yılında yapılmıştır. 1831 yılından önce Osmanlı Devleti'nde yapılan sayımlar genel olarak vergilendirme amacı ile yapıldığı için sayımı yapılan bölge ve kazanın nüfusunun tespiti açısından yeterli değildir. 1831 sayımı ise, bireylerin askeri amaçlı olarak tespitine yönelik yapılan ilk sayım olma özelliğine sahiptir.

Bu çalışmada, miladi 1256-1260 (1841-1845) yılları arasında Hafik Kazasında ve köylerinde bulunan Müslim erkek nüfus ve hane reislerinin meslekleri, kişilerin, fiziksel özellikleri, özür durumları hakkında bilgi verilmiştir. Defterde yer alan, Müslim nüfusa ait bilgiler günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Sonuç olarak, nüfus defteriyle yörenin demografik, sosyal ve idari yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: XIX. Yüzyıl, Osmanlı Devleti, Hafik Kazası, Nüfus sayımı, Nüfus defteri.

Abstract:

Registers within the Ottoman Archives of the Prime Ministry are of great importance in terms of the history of the city.

The first modern census in the Ottoman Empire was conducted in 1831. Since the censuses made in the Ottoman Empire before 1831 were generally made for the purpose of taxation, it is not sufficient for them to determine the population of the census region. The 1831 census is the first census conducted to identify individuals for military purposes.

In this study, there is information given about Muslim Male Population in Hafik District and its villages between 1256-1260 (1841-1845) and their characteristics. The information about the Muslim population in the book has been translated into today's Turkish. As a result, the demographic structure of the region was tried to be revealed by the population registry.

Keywords: XIX. Century, Ottoman Empire, Hafik's Kaza, Census, Registry.

)

1. GİRİŞ

1. 1. HAFİK KAZASI TARİHİ VE COĞRAFİ YAPISI

1. 1. 1. Kaza Tarihi

Hafik ilçesinin tarihi, M.Ö 2000'li yıllara kadar uzanmaktadır. (Camcı, 2016:3) Eski çağlardan itibaren, insanlar tarafından bir yerleşim merkezi olan Hafik'te, ilk yerleşim yeri Hafik Gölünün kuzey kıyısına yakın Pılır Höyük'tür. Alan ile ilgili araştırma 1944-1945 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü tarafından yapılmıştır. (Dolanbay, 2010:15) Ayrıca bölgenin bir diğer karyesi olan Beypınarı köyünde bulunan keramikler, bölgede Tunç Çağında da yerleşim olduğunun kanıtıdır. (Dolanbay, 2010:16)

Türklerin Anadolu'ya gelişinden itibaren bölgeye Danişmentliler, Anadolu Selçuklu, Eretna, Kadı Burhanettin ve Osmanlı Devleti gibi pek çok Türk devleti hâkim olmuştur. (Dolanbay, 2010:15)

Hafik kazası, bir dönem Sultan Yıldırım Bayezid ile Timur arasında yapılan mücadelelere neden olmuş, bu mücadeleler sonucunda Sultan Yıldırım Bayezid'in yenilmesi ile bölge bir müddet Akkoyunlu hâkimiyetinde kalmıştır. Bölgede Sultan II. Mehmed döneminde de devam eden, Osmanlı-Akkoyunlu mücadeleleri görülmektedir. Sultan II. Mehmed Otlukbeli Seferine giderken Sivas'a uğramış, savaş hazırlıklarını burada gözden geçirerek, Erzincan'a geçmiştir. Savaşın sonucunda ise, bölgedeki Akkoyunlu tehlikesine son verilerek, bölge kesin olarak Osmanlı sınırlarına kalmıştır. (Farımaç 2011:12)

Sultan II. Bayezid döneminde Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi, Hafik kazasında Şiilik propagandasına sahne olmuştur. (Dolanbay, 2010:21-22) 1512 yılında Osmanlı tahtına geçen Yavuz Sultan Selim, bu tehdidin farkına vararak İran Seferine çıkmıştır. Çaldıran seferine çıkan Yavuz Sultan Selim, önce Konya'ya uğrayarak Mevlâna Hazretlerine ziyarette bulunmuş, daha sonra Sivas'a geçmiştir. Günümüzde Çadırlar Çukuru olarak bilinen Sivas'ın, yaklaşık 5 km batısında bulunan yerde ordusu ile konaklayan Yavuz Sultan Selim, burada savaş düzeni almıştır. (<http://www.hafik.gov.tr/hafik-ilcemizin-tarihi>, (07.06.2019)

Kanuni Sultan Süleyman da Sivas'a iki kez gelmiştir. İlki Tebriz seferine giderken 1534 yılında, ikinci gelişi ise 1548 yılında ikinci İran seferi sırasındadır. Sultan IV. Murad'da Revan Seferi'ne giderken Sivas'a uğramış ve iki hafta burada kalarak savaş hazırlıklarını görmüş; Revan'da düşmana karşı uygulayacağı savaş stratejileri için tatbikat yapmıştır. (Dolanbay, 2010:22)

1873 yılına kadar Sivas Vilayeti merkez sancağına bağlı bir nahiye olan Hafik, 1873 yılında kaza statüsüne yükselmiştir. Hafik, 1873 yılında Koçhisar adı ile ilçe olmuş, 1926 yılında tekrar eski adı olan Hafik adını yeniden almıştır. Hafik hala Sivas iline bağlı, Sivas-Erzincan E-88 karayolu üzerinde yer almaktadır. Birçok medeniyetin yaşadığı, gölleri ve ormanlık alanları ile doğal zenginliklere sahip, turistik potansiyeli bulunan bir ilçedir. (Farımaç 2011:12)

1. 1. 2. Coğrafi Yapı

Hafik Kazası Sivas'ın kuzeydoğusunda yer almaktadır. İncelenen dönemde 16 bucak ve 175 köyden oluşan Hafik (Mahiroğlu, 2001:157), günümüzde 2382 km² yüzölçümüne sahip olup Sivas il merkezine 37 km uzaklıktadır. (Akpınar ve Akbulut, 2007:14)

Konum itibari ile İç Anadolu Bölgesinin Yukarı Kızılırmak Bölümü sınırlarında bulunan kaza, İdari bakımdan Sivas iline bağlıdır. İlçenin kuzeyinde Reşadiye ve Almus, güneyinde Kangal ilçesi, doğusunda Zara ilçesi, batısında Sivas ilçe merkezi bulunmaktadır. (Camcı, 2016:2)

1. 1. 3. Nüfus Defteri ve Nüfus Sayımları

Osmanlı Devleti'nde tutulan ve nüfus kayıtları olarak adlandırılan defterleri, 15-19. yüzyılları arası ve 1831 sonrası olarak iki grupta değerlendirilebilir. Bu iki dönemde tutulan defter kayıtlarının yazım tarzları birbirinden farklıdır. Bu dönemleri ayıran en önemli farklılık ise, verilerin toplanması ve kullanım amacıdır. (Kahrıman ve Gül, 2012:4)

İlk nüfus sayımı çalışmaları Osmanlı Devleti'nde kendini "*Tahrir Defterleri*" olarak göstermektedir. (Güneş, 2014:223; Gül, 2017:40) Sözlükte "*yazman, kaydetme, deftere geçirme*" anlamına gelen tahrir, Osmanlı maliye teşkilatında vergilerin ve bu vergilerin ismen tespiti için, değişik dönemlerde farklı şehirlerde gerçekleştirilen sayımları ve bu sayımların kaydedildiği defterleri ifade etmektedir. (Öz, 2010:425)

Kaynaklarda belirtilen en eski tahrir sayımı 835 (1431) tarihli Arvanid Sancağı Defteri'dir. Devletin yaptığı bu sayımların amacı; mevcut halkın içinde askere alacağı, vergilendireceği ve diğer kurumlarda görevlendireceği kişileri belirlemektir. (Doğan, 2014:72) Ancak Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden uygulanan bu tahrirler, tımar sistemiyle bağlantılı olarak yürütüldüğü için, tımar sisteminin uygulanmadığı yerlerde tutulmamıştır. (Güneş, 2014:223) Bu durum, Osmanlı Devleti'nde yapılan nüfus sayımlarının genel olarak toprak yazımı nedeniyle yapıldığını göstermektedir. (Karal, 1943:6)

Modern anlamda ilk nüfus sayımı ise, Osmanlı topraklarının bütününe kapsamamakla birlikte hem Avrupa'da hem de Anadolu'da 1828-1829 yılları arasında yapılmıştır. (Köse, 2016:88; Karpat, 1943:62) Bu sayım Rusya ile yapılan savaş nedeni ile tüm ülke genelinde uygulanamamış, savaş bitiminde Anadolu ve Rumeli'nin bir kısmında sayım gerçekleştirilmiştir. (Karpat, 2010:67)

Toprak sayımı amacı dışında, Rumeli ve Anadolu'da yapılan ilk nüfus sayımı olarak, 1831 yılında yapılan sayım kabul edilir. (Karal, 1943:10) Bu sayımda bir yaşından yüz yaşına kadar olan Gayrimüslim ve Müslüman erkek nüfus sayılmıştır. Müslim erkekler, askeri personel olarak değerlendirildiği için yaşları dikkate alınarak, gayrimüslimler ise, vergiye tabi oldukları için gelirlerine göre yazılmıştır. (Serbestoğlu, 2014:260) Bu nedenle gayrimüslimler ve Müslümanlar ayrı defterlere kaydedilmiştir. (Emren, 2018:2) Kemal Karpat, asıl sayımın çok altında olmakla birlikte, 1831 yılında yapılan nüfus sayımında, Osmanlı tebaasındaki erkek nüfus sayısının 3.722.738 olduğunu belirtmiştir. (Karpat, 2010:70) 1831 sayımlarının ardından, Osmanlıda 1844, 1852, 1856, 1866, 1881, 1882, 1905, 1917 gibi değişik dönemlerde belirli aralıklarda, Osmanlı Devleti'nde genel ve bölgesel sayımlar yapılarak kayıtlar güncel tutulmaya çalışılmıştır. (Başaran ve Haykıran, 2015:154)

Nüfus kayıtlarına ilişkin veriler, her Osmanlı Vilayetinde Sicil Memurları tarafından kayda geçirilirdi. Her ne kadar kayıtların nizami bir şekilde, eksiksiz yazılıp, sürekli güncellenmesi hedeflenmiş ise de kayıtlar hiçbir zaman tam mükemmellik gösterir şekilde kaydedilememiştir.

Her türlü nüfus istatistiğinin temelini oluşturan nüfus sicilleri, halkın güvenini kazanmış kişiler tarafından tutulur ve birer nüshası ise, İstanbul'a gönderilirdi. (McCarthy, 3) Sayımı yapılan kaza nüfusunun doğum, ölüm, iskân gibi durumları yazılır ve bu defterlere "Vukuat Defteri" denirdi. İstanbul'a gönderilen bu defterlerin, düzenli bir şekilde muhafaza edilmesi ve kaydının tutulması için 1831 yılında "Ceride Nezareti" kurulmuştur. (Küçük, 2007:409) Nezaret kurulduktan sonra, Osmanlı Devleti'nde yaşayan erkek nüfus her üç ayda bir Vukuat defterlerine yazılarak, Ceride Nezareti'ne gönderilmesi kararı alınmıştır. Uygulamadan istenilen sonuç alınmayınca, sancaklara o yerin ileri gelenlerinden "nüfus nazırı" adıyla bir memur tayin edilmiştir. Bu memurun vazifesi ise, her altı ayda bir bölgede olan değişiklikleri İstanbul'a bildirip, kayıtların yenilenmesini sağlamaktı. Kazalarda nüfus memurları tarafından yapılan nüfus sayımı işlemi, nahiyelerde "Mukayyid" denilen görevliler tarafından yapılmaktaydı. (Küçük, 2007:409)

İlerleyen süreçte Ceride ve Mevkufat kalemleri birleştirilerek, "Ceride Muhasebesi" kurulmuş olup, bu muhasebenin başına Süleyman Faik Efendi tayin edilmiştir. Tanzimat'a kadar bu şekilde varlığını devam ettiren Ceride Muhasebesi, Muhasebe-i Umumiyye Müdürlüğü'nün kurulmasıyla kaldırılmıştır. (Küçük, 2007:409)

1874 yılında Şura-yı Devlet tarafından yayımlanan nizamnameyle, kayıt sistemi ve nüfus memurlarının görevleri yeniden belirlenmiştir. Ancak uygulamaya konulamamıştır. 1881 yılında yine, 1874 nizamnamesi esas alınarak, "Sicil Nüfus Nizamnamesi" hazırlanarak, "Sicil-i Nüfus İdaresi" kurulmuştur. Sicili yazılan herkese bir nüfus tezkeresi verilmiş olup, 1881 nizamnamesinde daha sonra görülen aksaklıklar düzeltilmiş, Osmanlı Devleti'nin son dönemine kadar yürürlükte kalmıştır. (Küçük, 2007:410)

Osmanlı Devleti'nde farklı amaçlarla ve nedenlerle yapılan nüfus sayımları, Cumhuriyet'in ilanından sonra, daha da gelişmiş ve nüfusa dair farklı özellikler göz önünde bulundurularak sayımlar yapılmıştır. Cumhuriyet dönemi, nüfus sayımlarının da içerisinde yer aldığı istatistikî hizmetler, yeni kurulan kurumlar tarafından yürütülmüştür. (Gülekoğlu2018:23)

2. 2321 NUMARALI HAFİK KAZASI MÜSLİM NÜFUS DEFTERİNİN TANITIM ve DEĞERLENDİRMESİ

Transkrip ve değerlendirmesi yapılan defter, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde NFS. d 2321 numaralı ve 1256 (1840-1841) tarihli künyesi ile yer almaktadır. 2321 numaralı Sivas Eyaleti, Sivas Sancağı, Hafik kazası Müslim nüfus defteridir. 2321 numaralı defter 20X55 ebadında 207 varak 242 sayfadan ibarettir. 242 sayfanın 81 sayfası boştur. Her varakta sağ üst köşede sayfa numarası belirtilmiştir. Hane yazımı kısa olarak sağ üst köşede, kişi sırası ise, sol üst köşede verilmiştir.

Defterde 1 kaza merkezi ve 90 karyeye ait Müslim erkek nüfus bilgileri verilmiştir. Deftere sadece, bölgedeki erkek nüfus kaydedilmiş, bunun dışında kişilerin yaşları, fiziksel özellikleri, baba isimleri, lakapları, meslekleri ve asker olanlar, bölgeden göç edenler ve ayrıca sürgün edilenler de yazılmıştır. Fiziki özellikleri belirtilirken, boy uzunluğu (uzun, uzunca, orta, kısa) olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır. Sakal, bıyık durumuna göre ak sakallı, kır-kırca sakallı, kara sakallı, sarı sakallı, kumral sakallı, ter bıyıklı (yeni yetişmiş-yeni çıkmış) ifadeleri kullanılmıştır. 10 ve 11 yaşlarındaki çocuklar Farsça'da güçlü anlamına gelen "Tüvânâ" kelimesi ile 40 yaşında olanlar ise, Arapça'da ihtiyar anlamına gelen "Musin" olarak kaydedilmiştir.

Kişilerin yaşları, “Sinn” ibaresi ile kişisel bilgilerinden ya da baba adlarından sonra verilmiştir. Yaş ile bağlantılı olarak 13-20 yaş arası gençler için “Şabb” ve “Şabb-ı Emred” ifadeleri kullanılmıştır. “Şabb” ibaresi ağırlıklı olarak, 13-15 yaş aralığı, “Şabb-ı Emred” ise 16-20 yaş aralığı için kullanılırken, ikiz çocuklar “Tev'em” yazılarak belirtilmiştir. Bunların dışında “Redif”, “Ba Ticaret Der-saadet'te”, “Der-saadet'te”, “Mansure'de”, “Topçu Redif”, “Tımarlı Süvari”, “Asakir-i Hassa'da Redif” ibareleri de askeri ibareler olarak kullanılmıştır.

Defterde, 1 yaş altı çocukların bazıları “Mah” yazılarak kaç aylık oldukları, bazılarının doğum tarihi ise, “Tevellüd” olarak belirtilmiştir. Ölü olanlar “Fevt” olarak kaydedilmiş ve üzeri kırmızı mürekkep ile çizilerek ölüm tarihleri altına yazılmıştır. Askerlik, özür durumları ve meslekleri genellikle kaydın üstüne yazılırken, ölüm ve doğum tarihleri kaydın altına yazılmıştır. Tekrar yazımlarını engellemek için “Bu dahi” ibaresi kullanılmıştır. Defter düzgün bir rik'a ile yazılmış olup, siyah ve kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Kişilerin fiziksel özellikleri, hane, sıra numaraları, yaşları siyah mürekkep ile yazılırken, engel durumları ve askerlik durumları, doğum ve ölüm tarihleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

2. 1. Köylerin Eski İsimleri, Günümüzdeki İsimleri ve Bağlı Buldukları Yerler

Kazada kaydı bulunan köylerin, zamanla bazılarının isimleri, bazılarının statüleri, bazılarının bağlı buldukları yerler değişiklik göstermişken, bazıları da aynı isimle hala varlığını devam ettirmektedir.

Günümüzde, bölgede bulunan köylerin isimlerinin veya bağlı buldukları yerlerin değiştiği görülmektedir. Bazı köylerin ise, bilgilerine ulaşamamaktadır. Örneğin; Körmed köyü, Atma/Ate köyü, Abdeken köyü, Karabigar köyü, İncekaya köyü, Tervesi köyü, Cerhin köyü, Şahdeg (Dipiviran) köyü, Seyfan köyü, Kara Piraf köyü, Tüberga köyü, Tuna /Toke köyü, Ariz köyü, Evrakil/ Orakil köyü, Sahdi köyü, Kızılca Keşi (Savcun) köyü, Emrudlu köyü ve Pegaric köylerinin günümüze ait hiçbir bilgisine rastlanılmamıştır.

Günümüzde bilgisine ulaşılabilen, Şenkürek köyü; “Şemkürek” adını almış olup, Sivas Nahiyesine, Serkencük (Serpencik) köyü; “Serpincik” adıyla Sivas Merkez, Çöket köyü; “Çöken” adını alarak Hafik merkez ilçeye, Akviran köyü; aynı isimle kalarak, Sivas merkez, Hayırbey (Kayırbey) köyü, aynı isimle kalarak, merkez, Damlaluca köyü; “Damlacık” adını almış olup Bedirli Nahiyesine, Apa köyü aynı isimle kalarak, Bedirli Nahiyesine, Tatlıcak köyü; “Tatlıcak” adını alarak merkez, Latif Hanı (Aparı) köyü; “Eskiapardı” adını alarak Kayadibi nahiyesine, Karakömlük köyü; “Karagömlük” adıyla merkez, Hocabey Kebir köyü; “Hocabey” adıyla merkez ilçeye, Himmetfakih köyü, Güllice köyü ve Yenice köyü aynı isimle kalarak merkez, İmaret köyü aynı isimle Sivas merkez, Mehmadik köyü; “Mehmedik” adıyla Sivas merkez, Kızıldere köyü aynı isimle Zara ilçesine, Şehristan köyü aynı isimle Sivas nahiyesine, Kil Hıdırek (Kel Hadik) köyü; “Uzuntepe” adıyla merkez ilçeye, Hodşafenk köyü; “Ulukapı” adıyla merkez ilçeye, Midilic köyü aynı isimle Yerköy ilçesine, Eymirhan köyü; “Emirhan” adıyla merkez ilçeye, Kalendir köyü; “Kalender” adıyla İmranlı ilçesine, Kızılcakeşi köyü; aynı isimle Karayün Nahiyesine, Gerne köyü aynı isimle Mamuşa nahiyesine, Taht-ı Kemend köyü; “Tahtikement” adıyla Karayün nahiyesine, Kara Öyük (Karayük) köyü; “Kara Höyük” adıyla merkez ilçeye, Yavi köyü; “Yavu” adıyla Mamuşa nahiyesine, Boğazkesen köyü; “Eskiboğazkesen” adıyla merkez, Mamuşa köyü; aynı adıyla ilçe merkez, Acı Pınar (Seyfan) köyü; “Acıpınar” adıyla Celalli nahiyesine, Hoşkadem köyü; aynı adıyla ilçe merkezine, Yassıcebil köyü aynı adıyla merkez, Budaklı köyü aynı adıyla Ulaş Bucığına, Mescidli köyü; “Mescitli” adıyla merkez, Hacı Mirza köyü aynı adıyla Ulaş nahiyesine, Beştepe köyü aynı adıyla; Ulaş nahiyesine, Gulam köyü; “Beştepe” adıyla Ulaş nahiyesine, Kul Yusuf köyü aynı

adıylı Mamuğa nahıyesıne, Kesrek köyü; “Akkoç” adıyla Celallı bucağına, Yeni Derkarıb Celallı köyü; “Yeni” adıyla merkez nahıyesıne, Koz Ağacı köyü aynı adıyla Tozanlı nahıyesıne, Callo (Celallı) köyü; “Celallı” adıyla Hafık ilçesıne, Kızıl Viran (Kızılca) köyü; “Kızılca” adıyla merkeze, Acı Pınar köyü; “Acıpınar” adıyla merkez ilçeye, Gölcek (Gülcek) köyü; “Gölcük” adıyla Celallı nahıyesıne, Akbıgar köyü; “Akpınar” adıyla merkez ilçeye, Tuzhısar köyü aynı adıyla Celallı nahıyesıne, Tavşanlı (Tavşancık) köyü; “Tavşanlı” adıyla ilçe merkeze, Kemısı (Antık Kemısane) köyü; “Dışkayı” adıyla Celallı nahıyesıne, Çımenyenıcesı köyü; “Yenıce” adıyla Celallı nahıyesıne, Yeni (Acı Pınar) köyü; “Yeni” adıyla Ümranıye nahıyesıne, Yarıhısar köyü aynı adıyla Celallı nahıyesıne, Koçhısar köyü aynı adıyla Sıvas merkeze, Gökđın köyü aynı adıyla ilçe merkeze, Emre Dıvanı köyü; “Emre” adıyla ilçe merkeze, Eymır köyü aynı adıyla ilçe merkeze, Sofıler köyü; “Sofular” adıyla merkez nahıyesıne, Kınık-ı Sağır köyü; “Sağır” adıyla Sıvas ilçe merkezıne, Başıbüyük köyü aynı adıyla merkeze, Karlı köyü aynı adıyla Sıvas ilçe merkezıne, İnce Kına (Kılıse) köyü; “Bayıraltı” adıyla ilçe merkeze, Horhon (Horohon) köyü; “Düzyayla” adıyla ilçe merkeze, Begdıllı köyü; “Beydıllı” adıyla merkez nahıyesıne, Karabalçık köyü aynı adıyla Merkez ilçeye, Düğerlı (Döğer) Köyü; “Düğer” adıyla, Bey Pınarı Köyü aynı adıyla merkez bucağına, Büyük Oyuk (Sengay) köyü; “Büyük Höyük” adıyla ilçe merkeze, Törnük köyü aynı adıyla Mamuğa nahıyesıne, Karaca Viran köyü; “Karacadağ” adıyla İmranlı nahıyesıne, Hınzar (Hanzar) köyü; “Çukurbelen” adıyla merkez ilçeye bağlı olan bu köylerde halen yaşamın devam ettiği tespit edılmıştır. Kazaların günümüzde isimleri ve bağlı bulundukları yerler **Ek:1’** de belirtıldığı gibıdır.

2. 2. Hafık Kazası Menzil Sayıları ve Nüfusları

Köy: Osmanlı yönetımının klasik devırlerden beri en alt birimidır.(Ortaylı, 2018:107) Sosyal ve ekonomik açıdan bakıldığında genel olarak tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı yerlerdir. (Eldem, 2015:41)

Hafık kazası nüfus defteri verileri dâhilinde karye nüfusları verilirken, deftere kaydı yapılan kişiler toplu olarak verilmiştir. Kaydı tutulan defterde, köyün son hanesı ve son kişisinden sonra, kaza nüfus sayıları yazılmıştır. Ancak verilen sayılarda, kaza dışında bulunanlar ve ölüler dikkate alınmamış, sağ ve köyde bulunanların sayısı yazılmıştır. Tabloda, bu ayırım yapılmadan askerde olanların, ölenlerin, göçenlerin hepsı değerlendirmeye dâhil edılmıştır. Bu hususlar göz önüne alındığında, en fazla kişi kaydının bulunduğu karye 256 kişi ile Karabalçık karyesıdır. Karyenin hane sayısı 47’dir. Hane sayısı çokluğu açısından değerlendirıldığında ise, en fazla hane sayısına sahip olan karye 52 hane ile Koçhısar karyesıdır. Koçhısar karyesının hane sayısı, Karabalçık karyesinden fazla olmasına rağmen, 184 kişi ile nüfus sayısı daha azdır. En fazla hane sayısına sahip ikinci kaza olarak Beypınarı karyesı 50 hane ile tespit edılmıştır. Beypınarı karyesı kişi sayısı ise 147’dir.

Nüfus ve hane sayısı bakımından büyük olan diğer karyeler ise řu şekilde sıralanabilir: Karlı Karyesı, hane: 36- kişi: 174, Düğerli (Döğer) karyesı, hane: 45 – kişi: 163, Tavşanlı Karyesı, hane: 35- kişi: 151, Beypınarı Karyesı, hane: 50- kişi: 147, Akpıgar Karyesı, hane: 44- kişi: 144, Horhon Karyesı, hane: 38- kişi:140, Yarıhısar Karyesı, hane: 36- kişi: 130, Seyfan Karyesı, hane: 37- kişi: 130, Tüberga Karyesı, hane: 36- kişi: 116, Karaöyük Karyesı, hane: 29- kişi: 111, Cello Karyesı, hane: 37- kişi: 111, Cerhin Karyesı, hane: 23- kişi: 105.

Bunların harıcında tek hane olarak kayıt yapılmış karyelerde bulunmaktadır. Bunlar Hınzar Karyesı, Kozağacı Karyesı, Mehmadık Karyesı ve Çöket Karyesı olarak sıralanıır.

1841-1845 yılların ait olan Hafık kazası nüfus defterinde hane ve erkek nüfus sayıları **Ek:2’**de belirtıldığı gibıdır.

2. 3. Aile İsimleri ve Lakaplar

Anadolu'da ailelerin sülale veya soyadı olarak bir isimleri vardır. Ancak bu aile isimleri, çekirdek aileye değil akrabalık bağı olan sülaleye aittir. Bu nedenle Anadolu'da kasaba ve şehirlerde herkes birbirini bu aile isimleri ile tanır. (İşbirli, 2003:63)

Lakap ise, *"sıfat, vasıf"* anlamına gelen, Arapça kökenli bir kelimedir. Asıl isimden sonra kullanılan kişinin, herhangi bir özelliğinden dolayı verilen ad'dır. Bir başka deyişle lakap; kişilerin fiziki özellikleri, karakter yapıları, davranış şekilleri ya da kişilerin başından geçen herhangi bir olay sonucunda, bununla anılması olarak da tanımlanabilir. Menekşe, 2016:821)

Yapılan değerlendirme sonucunda, ortaya çıkan aile isimleri ve lakaplar düşünüldüğünde, birçok özelliğin dikkate alındığı görülmektedir. Aile isimlerinin belirlenmesinde, yaptıkları meslekler etkin olmuştur. *"Sucu", "Çerçi", "Telekci", "Bıçakçı", "Kayıkçı", "Kaymakçı", "Çoban", "Bakkal", "Tütüncü", "Değirmenci", "Kebabçı", "Çubukcu", "Tırmıkçı", "Köstekci", "Kepekci", "Ayvacı", "Deveci", "Dellal", "Merkebcı", "Çorbacı", "Hamal", "Soğancı", "Hızarcı", "Tacir", "Topcu", "Dolmacı", "Tütüncü", "Danacı", "Çamcı", "Tuzcu", "Balcı", "Duvarcı", "Kelleci", "Hizmetkâr", "Kâhya"* gibi sıfatlar mesleklerin dikkate alındığını göstermiştir.

Bunun yanında dikkate alınan bir diğer faktör ise, kişilerin dini statüleridir. *"Molla", "Hacı oğlu", "İmam-ı Karye", "Hafız", "Hatip oğlu", "Sofı oğlu", "Müezzin", "Pir", "Kadı"* gibi dini ibarelerde aile isimleri olarak verilmiştir.

Aile isimlerinin belirlenmesindeki bir diğer etken ise, fiziksel özelliklerdir. *"Çolak oğlu", "Topal oğlu", "Kel oğlu", "Keleş oğlu", "Köse oğlu", "Kısa oğlu", "Koca oğlan oğlu", "Kör oğlu", "İnce oğlu", "Hasta oğlu", "Sağır oğlu", "Bacaksız oğlu", "Bodur oğlu", "Kıllı oğlu", "Çil oğlu", "Gözü oynar oğlu", "Şişman oğlu", "Uzun oğlu", "Küçük oğlu"* gibi kullanılan sıfatlar bunun göstergesidir.

Aile isimlerinin belirlenmesinde, bazen de kişilerin hangi bölge, şehir ve milletten oldukları göz önüne alınmıştır. *"Mamogalı", "Vanlı", "Urfalı", "Sarıyerli", "Serçeli", "Görelili", "Hobarlı", "Eymirli", "Milaslı", "Sivasi", "Yeni Köylü Laz", "Yeni Köylü Atyemez", "Yeni Köylü Derbentli", "Rumelili", "Kuruçaylı", "Tözeklülü", "Kurtalanlı", "Erzurumlu", "Arapkırlı", "Hekimhanlı", "Çandırılı", "Canıklı", "Gülhedikli"* gibi sıfatlar örnek olarak gösterilebilir.

Bu sıfatların dışında, *"Tilki oğlu", "Kartal oğlu", "Ördek oğlu", "Koç oğlu", "Öküz oğlu", "Kurd oğlu"* gibi hayvansal isimleriyle anılan aileler de vardır. Bazı aileler de aşiret isimleri ile kaydedilmiştir. *"Rişvan Aşiretinden, Mendollü Aşiretinden, Haligali Aşiretinden"* şeklinde sıfatlar, buna örnek olarak verilebilir. Deftere, genel olarak baba isimleri ile kayıt yapılmıştır, ancak babası vefat etmiş olanlar, eğer üvey babaları varsa üvey oldukları belirtilerek, öz baba adları ile kaydedilmiştir. Bazıları ise, anne adıyla yazılmıştır. *"Sema oğlu", "Arzu oğlu", "Mercan oğlu"* gibi. Kazada tespit edilen diğer aile isimleri ve lakaplar **Ek:3'**de belirtildiği gibidir.

2. 4. Muhtarlık

Lügatta *"seçilmiş"* anlamına gelen muhtar, terim olarak *"mahalle veya köyün işlerini yönetmek için atanmış idareci"* olarak tanımlanır. Muhtar kelimesi, Muhtarlık teşkilatı kurulmadan önce mahalle, köy ve kasabanın ileri gelen güvenilir kişilerini ve önde gelen esnaflarını da nitelerdi. (Akyıldız, 2010:5)

Nüfus defterinde incelenen tarihte Hafik Kazasında 90 köyde 68 tane Muhtar-ı evvel, 10 kişi ise Muhtar-ı karye şeklinde kaydedilmiştir. Bunun yanı sıra muhtar yardımcısı olarak Muhtar-ı sâni olarak tanımlanan 53 görevli deftere kaydedilmiştir. 13 köyde Muhtar-ı evvel ve Muhtar-ı sâni kaydına rastlanmamıştır. 13 köyde sadece Muhtar-ı evvel kaydına rastlanırken Muhtar-ı sâni kaydı yoktur. Kaydı tutulan diğer Muhtar-ı Sani ve Muhtar-ı Evvel kayıtları **Ek:4'**deki gibidir.

2. 5. Dini Görevliler

Dini statü başlığı altında değerlendirmeye alınan görevliler, tekye-nişin, müezzin, hatip, hacı, hafız, imam ve dervişlerdir. Dönemin şartları göz önüne alındığında, hacca gitmek hem maddi açıdan hem de ulaşım açısından sıkıntılıdır. Yapılan sayımda bunu doğrular niteliktedir.

Kaza da hacı olarak kayda geçen 32 kişi vardır. Bunlardan 12 kişi "*Hacı oğlu*" olarak kayda geçmiştir. 4 tane aylık çocuk, 1, 3, 5, 9, 10, 13, 17 yaşlarında birer kişi kaydedilmiştir. Bu kişilerin yaşları ve dönemin şartları göz önüne alındığında, isim öncesinde unvansal olarak kullanıldığı görülmektedir.

Bunun haricinde kazada "*Hafız oğlu*" olarak kayda geçmiş 1 kişi tespit edilmiştir. Derviş olarak ise, 30 kişi kayda geçmiştir. Bu kaydedilenlerden 19'u genelde Mehmed ismi ile beraber, ismin öncesinde kullanılmıştır. 4 yerde isimsel olarak zikredilmiş, 7 yerde ise "*Derviş oğlu*" olarak yazılmıştır. Ayrıca dini statü bildiren bir diğer unvan olan Hatip, 2 yerde kayda geçmiştir. Çemenyenicesi ve Horhun kazalarında kayda geçen Hatip unvanı, direk olarak kaydı tutulan şahıs için kullanılmamış, Hatip oğlu Derviş Mehmed bin Hasan, Hatip oğlu Mehmed bin Hasan şeklinde yazılmıştır. Bunun dışında "*Müezzin oğlu*" olarak 2 kişi, "*Tekye-nişin oğlu*" olarak 5 kişi ve "*Tekye-nişin*" olarak 1 kişi tespit edilmiştir.

Defterde, dini unvan olarak değerlendirilecek bir diğer husus ise, "*Molla*" olarak kayda geçenlerdir. Molla olarak toplam 25 yerde kayda rastlanmıştır. 23 yerde isimden önce yazılırken, sadece 2 yerde "*Molla oğlu*" şeklinde yazılmıştır. Dini statüdeki unvanların değerlendirilmesi yapılırken yaş olarak ayırım yapılmamış, toplam sayılar verilmiştir. Deftere kaydı geçen toplam İmam, Hacı, Derviş, Molla, Hafız, Tekye-nişin, Müezzin ve Hatip sayıları **Tablo: 1'**de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo:1. Dini Statü Bildiren Unvanlar

Unvan	Sayı
Hacı	32
Derviş	30
Molla	25
İmam	7
Tekye-nişin	6
Müezzin	2
Hatip	2
Hafız	1

2. 6. Sosyal Statü Belirten Unvanlar

Osmanlı Devleti'nde, insanların sosyal statü özelliklerini bildiren belirli sıfat ve unvanlar kullanılır. Bu statü ve unvanlara bakılarak şahısların toplum içindeki yeri belirlenirken, toplumun sosyo-kültürel durumu hakkında da bilgi sahibi olunmaktadır.

Defterde sosyal statü bildiren unvanlar; Bey, Paşa, Ağa ve Efendi'dir. En fazla kayıtlara geçen sosyal unvan 20 kişi ile "Bey" unvanıdır. Bey unvanının 15 kişisi "Bey Oğlu" olarak yazılmıştır. Emre Divanı karyesinde Ömer Bey üç oğlu ile yazılarak 3 yerde kayıtlara geçmiş olup, Seyfan karyesinde bulunan Dede Bey de iki oğlu ile kayıtlara geçmiştir. Sayımda bu ayırım yapılmadan toplam sayı verilmiştir.

Bey unvanından sonra, en çok 12 kişi ile kayıtlara geçen "Efendi" unvanıdır. Efendi unvanı sadece, Sofular köyünde "Timur Efendi oğlu" şeklinde yazılmış olup, diğerlerinde ise, isimden önce kaydedilmiştir. Ağa ve Paşa unvanları ise, dörder kez yazılmıştır. Paşa unvanı bir yerde ismin öncesinde zikredilirken, üç yerde "Paşa oğlu" olarak yazılmıştır. Ağa unvanı ise, bir yerde ismin sonrasında, bir yerde "Ağa oğlu" olarak, iki yerde ise "Ağa torunu" olarak kayıtlara geçmiştir.

Değerlendirilmesi yapılan 2321 Numaralı Hafik Defterine kaydı geçen sosyal statü belirten unvanlar **Tablo:2'**da verilmiştir.

Tablo:2 Sosyal Statü Bildiren Unvanlar

Unvan	Sayı
Bey	20
Efendi	12
Ağa	4
Paşa	4

2. 7. Yetimler, Köleler ve Hizmetkârlar

Deftere kaydedilen diğer bir husus ise yetimler, köleler ve hizmetkârlardır. Kaza dâhilinde yetim, köle ve hizmetkâr olanlar, genel de isimden önce kaydedilmiştir. Deftere göre 30 hizmetkâr, 52 yetim ve 1 kişi köle olarak kayda geçmiş olup, Köle olarak kaydedilen 1 kişi, Azir karyesinde yaşayan Köle oğlu Bektaş bin Mehmed'dir.

2. 8. Halkın İcra Ettiği Meslekler

Osmanlı esnaf ve zanaatkârları veya meslek sahiplerinin, cinsi ve toplam miktarı konusunda, bugünkü şehir tarihi araştırmaları sonucuna göre, kesin rakam vermek, esnaf ve zanaatkârların tamamının, ismini kesin olarak ortaya koymak mümkün görülmemektedir. Bir şehirde rastlanılan meslek gurubuna, şehrin coğrafi özelliği ve ekonomik yapısının farklılığı nedeni ile bir başka şehirde rastlanmama gibi bir durumlarda karşılaşılabilmektedir. (Güler, 2000:24)

İncelemesi yapılan defterde, en çok kayda geçen meslek gurubunun 1,094 kişi ile Çiftçi olduğu görülmektedir. Bunun dışında en çok rastlanılan meslek gurubu 59 kişi ile Hamal'dır. Bunu 44 kişi ile Çoban, 4 kişi ile Dellal takip etmektedir. Kaza dâhilinde diğer meslek gurupları ile ilgili olarak, kayda alınan kişi sayısı **Ek:5'**de belirtildiği gibidir.

2. 9. Kullanılan İsimler

Kaza dâhilinde, nüfus defterine kayıt yapılan kişiler genel olarak “*Mehmed bin Ahmed*”, “*Ahmed oğlu Mehmed*” şeklinde kaydedilmiştir. Burada asıl kaydı yapılmak istenen kişi Mehmed’dir. Hane reislerinin erkek çocukları oğlu Ali, diğer oğlu Hasan veya ügey oğlu Hamza şeklinde kaydedilmiştir. Baba isimleri ile kaydedilen kişilerin isimleri hem baba adları ile hem de kendi çocukları kaydedilirken, yazılmış olduğu için 2 kez yazılmıştır. Sayım yapılırken baba adları ve kendi adları ile tamamı dikkate alınarak sayılmıştır.

Hafik kazası genelinde yapılan nüfus sayımı sonucunda kaydedilen isimler dikkate alındığında, en çok kullanılan ismin 958 kişi ile Mehmed olduğu anlaşılmaktadır. Bundan sonra en çok kullanılan isimler ise, Hasan (659), Hüseyin (591), Mustafa (530), Osman (525), İbrahim (470), Ömer (427), Ali (420), Halil (382), Ahmed (282), Abdullah (162), Ebubekir ve İsmail (124), Receb (100), Süleyman (95), Musa (85) isimleri olmuştur. Lütfullah, Mahsud, Hurşid, Emir Ali isimlerinde ise 1’er kişi kaydedilmiştir. Görüldüğü üzere incelenen dönemde Hafik Kazası sakinleri çocuklarına çoğunlukla “*Ehli Beyt*” soyuna mensup kişilerin adlarını vermişlerdir.

Defterde “*Tev’em*” olarak kaydedilmiş olanlar vardır. İkiz anlamına gelen, *Tev’em* ifadesiyle kaydedilmiş 16 çocuk vardır. İkizlerin isimleri, Hasan-Hüseyin, Halil-İbrahim, Süleyman-Mehmed, Receb-Mustafa, İbrahim-Mehmed, Ömer-Mustafa, Mehmed-Ahmed, Hasan-Halil şeklindedir. Kaza dâhilinde ügey çocuk olarak kaydedilen 31 kişi, ügey babası olarak kaydedilen 17 kişi, ügey karındaşı olarak kaydedilen 5 kişi vardır.

2. 10. Yaş Özellikleri

Kazada bulunan kişilerin yaş aralığı, 1-110 arasında değişiklik göstermektedir. En fazla rastlanılan yaş gurubu, 145 kişi ile 5 yaş gurubundaki çocuklardan oluşmaktadır. Kaza dâhilinde 69, 71, 76, 79, 81, 86, 88, 89, 93, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 107, 108, 109 yaşlarında kimse kaydedilmemiştir. 49, 51, 74, 84, 87, 91, 92, 94 ve 95 yaşlarında ise, 1 kişi vardır. 105 yaşında 4 kişi kaydedilmiştir. Bunlar; Kızılca Kışla karyesinden Bekir bin Çil Mehmed, Acı Pınar karyesinden Mehmed bin Abdullah (Fevt), Seyfan karyesinden Gül Halil bin Mustafa, Kul Yusuf karyesinden Veli bin Ahmed olarak tespit edilmiştir. 110 yaşında ise, sadece 1 kişi; Karlı kazasında yaşayan Hamza bin İsmail olarak kayıtlara geçmiştir. Ayrıca deftere kaydı yapılmış, ancak yaşı belirtilmemiş Mamuğa nahiyesinde 1 kişi vardır.

2. 11. Engelliler

Nüfus sayımı sırasında, engelli olan kişiler kaydedilirken, isimlerin altına engel durumları belirtilmiştir. Bedensel engeli olanlar; a’rac (anadan doğma topal), yekdest (tek elli), yekçeşm (tek gözlü), mariz (illetli, dertli), meczub (deli), masru’ (sar’a hastası), bi-zaban (lal-Dilsiz), burnu yarım, çolak, A’sem (eli bileğinden kurumuş kimse), a’ma (kör- gözü görmeyen), kambur, gözleri şaş, gözleri maşuh gözleri maşuş (zayıf gören) şeklinde kayıtlar vardır.

Deftere toplamda kaydedilen engelli sayısı 61 olarak tespit edilmiştir. Engelli nüfus içinde 21 kişi ile A’rac olarak tanımlananlar ilk sıradadır. Sonrasında ise, 14 kişi ile yekçeşm ve 6 kişi ile a’ma gelmektedir.

2. 12. Çocuk Doğum Kayıtları

Tarih boyunca insanlar, yaşadıkları bölgelere egemen olmak istemişler ve nihayetinde bunun için savaşmışlardır. Ölenlerin yerini yeni doğanlar aldıkça, ailenin ve devletin devamlılığının sağlanacağı, bu durumun toplumun yapısı için iyi olacağı kanaatine varılmıştır.(Ortaylı, 2018:33)

Bir bölgedeki doğum oranı, o bölgenin demografik ve sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi vermektedir. Doğum hızını ise, bölgenin sosyal statüsü, eğitim durumu, evlenme yaşı, örf/adet/inançları, tıbbi teknolojileri gibi birçok değişken etkilemektedir. (Özgür, 2004:6)

Dönemin şartları göz önüne alındığında, devlet tarafından yapılan sayımlarda, sadece erkek nüfusun sayılmış olması, erkeklere ya da erkek çocuklara potansiyel bir iş gücü veya asker olarak bakıldığına bir kanıttır. Nüfus defterinde 1256-1260 (1841-1845) yılları arasındaki kayıtlar verilmiştir. Bazı kazalarda her sene doğum kaydına rastlanırken, bazı karyelerde ise, hiçbir seneye ait doğum kaydı bulunmamaktadır.

Tabloda, kaza genelinde net olarak doğum tarihi belirtilmiş olan çocuklar sayılmıştır. Aylık olarak belirtilen çocuklar, sene olarak hangi tarihe geldiği net olmadığı için sayıma dâhil edilmemişlerdir. Aylık çocuklar ise, “*Mah*” kavramı ile yazılarak belirtilmiştir. Defterdeki kayıtlar doğrultusunda 90 tane 6 aylık, 74 tane 2 aylık, 61 tane 1 aylık, 38 tane 3 aylık, 29 tane 4 aylık, 10 tane 8 aylık, 4 tane 9 aylık, 2 tane 5 aylık çocuk kaydedilmiştir.

2. 13. Çocuk Ölüm Kayıtları

Kaza dâhilinde, çocuk ölüm sayısı toplamı 67 olarak tespit edilmiştir. 1256 yılında, hiçbir kazada ölü çocuk kaydına rastlanmamıştır. Bazı kazalarda dört seneye ait ölü çocuk kaydı bulunmazken, 1257 yılında sadece Taht-ı Kement kazasında 1 çocuk ölü olarak kayda geçmiştir. Çocuk ölümleri, ağırlıklı olarak yaş almamış aylık çocuklarda gerçekleşmiştir. En fazla çocuk ölü kaydına ise, 1259 yılında rastlanmaktadır.

2. 14. Yetişkinlerde Ölüm Kayıtları

Kaza ve civarında kayda geçen, ölü (fevt) miktarına bakıldığında toplam rakamın 123 olduğu görülmektedir. 1256-1260 yılları arasındaki kayıtların bulunduğu defterde, 1256 ve 1257 yıllarında hiçbir kazada yetişkin ölü kaydına rastlanmamaktadır. En fazla yetişkin ölü sayısı ise, 43 kişi ile 1259 yılındadır. 1260 yılında 41 kişi 1258 yılında ise, 39 kişi kayda alınmıştır.

2. 15. Askeri Hizmetlerini Yerine Getirenler

Yeniçeri Ocağı, Sultan I. Murad zamanında hükümet merkezinde padişahların maiyetinde, daimî ücretli askerlerden kurulmuştur. Başlangıçta Osmanlı Devleti'nin başarısında önemli bir role sahip olmuş ve düzenli bir şekilde ilerlemiştir. (Sezer, 1997:215)

Asırlar boyunca adetleri artan, adetleri arttıkça da kalitesi bozulan birtakım zümrelerle birleşerek, her türlü yeniliğe mâni olan, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması, 19. yy da artık bir zaruret haline gelmişti. (Ünal, 1978:193) Bu kötü gidişatın sonlanması ise, Sultan II. Mahmud döneminde 1826 yılında Vaka-i Hayriye ile olmuştur. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılarak yerine batı tipli bir ordu olan “*Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye*” ordusu kurulmuştur.(Gökçe, 2017:191) 1826 yılı Temmuz ayının hemen başlarında Asâkir-i Mansûre Kanunnamesi tanzim edilmiştir. Kanunnameye göre, ilk aşamada İstanbul'da Serasker Paşa maiyetinde 12.000 neferden oluşan bir ordu kurulacaktı. Bu muvazzaf ordu, “*hassa*” ve “*mansûre*” olarak iki sınıfa ayrılıyordu. (Çetin ve Doğan, 2018:1174)

Niyazi Berkes, orduya alım yapılırken mansûre sınıfına alınanların, kaç yıl hizmet edeceklerinin belirtilmediğini ifade etmiş, buradan terhis edilenlerin “*redif*” taburunda kullanılacağını belirtmiştir. 1834 yılında itibaren ise, Anadolu ve Rumeli'de bu tabur birlikleri kurulmaya başlanmıştır. (Berkes, 2013:190)

Kaza dâhilinde askeri kayıtlara bakıldığında ise, “*nizâmiyede, dersâdette, mansûrede, redif*” ibareleri dikkat çekmektedir. Kaç sene müddetle nereye gittikleri, bazı kazalarda detaylı olarak belirtilirken, bazılarının sadece gidiş ya da dönüş tarihleri yazılmıştır.

Defterde dikkat çeken bir diğer asker kayıt yöntemi ise, “*Karındaşı yerine Dersâdet’te*” ibaresi ile kardeşi yerine askere gidenlerdir. Serpencik, Çöket, Akviran, Kömlek, Güllice, Mehmadik, Kızıldere, İnceyaka, Taht-ı Kement, Hoşkadem, Budaklı, Kesrek, Kara Piraf, Kozağacı, Tuzhisar, Tuna / Toka, Törmük, Hınzar kazalarında asker kaydına rastlanmaz. Şemkûrek, Yenice, Kil Hıdık, Kızılca Kışla, Gerne, Yavi, Mamuğa, Yeni, Kemisi, Yeni Acı Pınar, Gökdin, Kınık-ı Sağır, Sadhi, Pıgaric kazalarında sadece 1 asker kaydı bulunurken, en fazla asker kaydı 18 kişi ile Karlı kazasında bulunmaktadır. Bunu 17 kişi ile Cerhin, 14 kişi ile Tüderga kazaları takip etmektedir.

2. 16. Nüfus Hareketleri (İhraçlar, Ticari Maksatlı Askerde olanlar, Kayıplar, Farklı Maksatlarla Kaza Dışında Bulunanlar)

Nüfus, canlı ve dinamik bir yapıya sahiptir. Bu dinamikliğin temelinde ise üç neden vardır. Bunlar: doğumlar, ölümler ve göçlerdir. Doğumlar nüfusun artmasına, ölümler azalmasına, göçler ise yer değiştirmesine neden olmaktadır. (Gül, 2015:98) Bu nedenle insanlar, hayatlarının tamamını ya da bir bölümünü dini, iktisadi, siyasi, sosyal sebeplerden dolayı bir yerleşkeden, başka bir yerleşkeye geçerek devam ettirmişlerdir. (Akkayan, 1979:21; Sayın, 2016:1) Gerçekte demografik yapıyı büyük ölçüde değiştiren çok önemli bir güç olan göç, nüfusun gelişimi ve sosyo-ekonomik olayların tespitindeki etkiler bakımından da her dönemde önemli bir etkiye sahip olmuştur. (Akbulut, 2007:93)

2321 numaralı Hafik kazası Müslim defterinde de ticari veya farklı nedenlerden dolayı bir nüfus hareketliliği söz konusudur. En fazla yer değişikliği ticari maksatla yapılmıştır. Ticari maksatla 141 kişi Der-sâadet’e gitmiştir. Bu kişilerin kaydı “*Ba Ticaret Dersâdet’te*” olarak tutulmuştur. Bunun dışında, firar olarak kayda geçmiş “*Redif Firaren Eblerde*” olarak 1 kişi, “*Firaren Canik Tarafına Gitmiş*” 1 kişi, “*Firaren Dersâde’te Gitti*” şeklinde 1 kişi kaydedilmiştir. Görevi maksadı ile kaza dışında bulunun “*Erzurum Müşir Dairesinde*” olarak kayıtlı 1 kişi varken gezme amaçlı, kaza dışında “*Sefik Karyesin’de Gezir*” şeklinde 1 kişi kayıtlara geçmiştir.

Defterde kayda geçen bir diğer dikkat çekici husus da askeri kayıplardır. Görev için gittikleri yerler kaç senedir kayıp oldukları belirtilenlerin yanı sıra sadece “*Meftûn*” olarak kayda geçenlerde vardır. Bunun dışında Hayır Bey karyesinde 15 yaşından beri kayıp olarak kayda geçmiş olan “*Kurd oğlu Ali bin Yusuf*” meftûn olarak kaydedilenlere eklenerek sayılmıştır. “*Firaren gaib*” olarak kayda geçen iki kişi vardır. Bunlar Hacı Mirza karyesinden Yusuf bin Hasan ve Karabalçık karyesinden Kemal bin Mehmed’dir.

Çöket, Akviran, Damlaluca, Abdeken, Kara Bigar, Güllice, Yenice, Mehmadik, Kızıldere, Şehristan, Hodşafenk, Midilic, Kalendir, Kızılca Kışla, Gerne, Kara Öyük, Mamuğa, Dipi Viran, Acı Pınar, Hoşkadem, Budaklı, Mescidli, Seyfan, Gulam, Yeni, Koz Ağacı, Celalli, Kızılca, Gölcek/Gülcek, Büyük Oyuk, Törnük, Karaca Viran, Emrudlu, Pegaric, Hınzar kazalarında, herhangi bir maksatla kaza dışında bulunan kaydına rastlanmamıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada, 2321 numaralı Sivas Eyaleti, Sivas Sancağı, Hafik Kazası nüfus defterinden yola çıkılarak 19. Yüzyılda Hafik kazasının nüfus yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun sonucunda; ilgili kazada bulunan kişilerin sadece sayısal verileri değil aile isimler, lakapları, fiziksel özellikleri, yaşları, meslekleri, doğum ve ölüm oranları, sosyal statüleri gibi bölgenin genel durumu hakkında fikir sahibi olabileceğimiz önemli bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca sayım yapılan kazadan ayrılanların kazadan ayrılış sebepleri ve gidiş- geri dönüş tarihleri de deftere tanzimi yapılan konulardandır.

REFERENCES/KAYNAKÇA

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi NFS. d 2321.
- AKBULUT, G. (2007). Sivas İlinin Başlıca Nüfus Coğrafyası Özellikleri, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, N.1, C.31. (83-100).
- AKPINAR, E.ve AKBULUT, G. (2007). Hafik Gölü ve Yakın Çevresinin Turizm Olanakları, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.9, S.1.
- AKYAKAN, T. (1979). *Göç ve Değişme*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, s. 21.
- AKYILDIZ, A.(2010). "Muhtar", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 31, İstanbul, (51-53).
- BAŞARAN, M. SARIBAY HAYKIRAN, A.H. (2015). 1261/M. 1845 Tarihli Nüfus Defterlerine Göre Tire'ye Gelen Müslim ve Gayrimüslimlerin Nitelik ve Nicelikleri, *Turkish Studies*, s.154.
- BERKES, N. (2013). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Haz. Ahmet Kuyaş, Yapı Kredi Yayınları, 19. Baskı, İstanbul.
- CAMCI, A.(2016). *Hafik İlçe Merkezi'nin Coğrafi Etüdü*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÇETİN, S. DOĞAN, A. (2018). Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusunun Kurulması ve Amasya'ya Yayılması, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(3).
- DOĞAN, A. (2014). Osmanlı İmparatorluğu'nda Modern Anlamda Yapılan İlk Nüfus Sayımı Verilerine Göre Antalya Kaleiçi Nüfusu Üzerine Demografik Bir İnceleme, *Mediterranean Journal Humanities*, IV/2, (71-88).
- DOLANBAY, M. (2010). (Edt), *Selçukludan Günümüze Hafik*, Asistan Yayıncılık Matbaacılık, Sivas.
- ELDEM, H. (2015). Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, C. 2, S. 1.
- ERDEM, H. (2018). *Karacahisar-ı Sahib Sancağına Bağlı Han-Barçın ve Sandıklı Kazalarındaki Aşiretlere Ait 1721 Numaralı Nüfus Defterinin Değerlendirilmesi ve Transkripsiyonu (H.1256/M. 1840-1841)*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- FARIMAZ KESREN, N. (2011). *Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyıl Ortalarında Hafik Kırsalı*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- GÖKÇE, E. (2017). "Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusuna Asker Alımı (Hamid Sancağı ve Isparta Örneği)", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, C. 6, No. 4.
- GÜL, A. (2015). Son Dönem Osmanlı Taşrasında Yaşanan İç Göçlere Dair Bazı Değerlendirmeler (Eğin Kazası Örneği), *Turkish Studies*, Vol.10, (93-117).
- GÜL, A. (2017). Osmanlı Dönemi Erzincan Kazası Nüfusu, *Akademik Sosyal Araştırma Dergisi*, Yıl:5 S.47, s.40.

- GÜLEKOĞLU, Ü.G. (2018). *3695 Numaralı ve 1832 Tarihli Nüfus Defterine Göre Tarsus'un Demografik Yapısı(Kusun, Ulaş ve Elvanlı Kazaları)*, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.
- GÜLER, İ. (2000). XVIII. Yüzyılda Osmanlı Esnaf ve Zanaatkârları ve Sorunları Üzerine Gözlemler, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 1, S.2.
- GÜNEŞ, M. (2014). Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili, *Akademik Bakış*, C.8, S.15, (221-240).
- İPŞİRLİ, M. (2003). Osmanlılar 'da Lakap, *TDVİA*, C.27, Ankara.
- KAHRİMAN, S. GÜR, F. (2012). *Amasya Nüfus Defterleri(1840)*, Amasya Belediyesi Kültür- Sanat Yayınları.
- KARAL, E.Z. (1943). Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı1831, Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, C195/3, s.6.
- KARPAT, K.H. (2010). *Osmanlı Nüfusu*, (Çev: Bahar Tırnakçı), Timaş Yayınları, İstanbul.
- KÖSE, M. (2016). 2688 Numaralı Palu Nüfus Defterine Göre 1841 Yılında Savan Nahiyesinin Demografik ve Sosyal Yapısı, *Bingöl Araştırma Dergisi*, C. 2, N. 139-369X, (87-128).
- KÜÇÜK, C.(2007). Ceride Nezareti, *TDVİA*, C.7, İstanbul.
- MAHİROĞULLARI, A. (2001). *Seyyahların Gözünden Sivas*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul
- McCarthy, J. (1998). *Müslümanlar ve Azınlıklar*, (Çev. Bilge Umar), İnkılap Kitapevi Yayınları, İstanbul.
- MENEKŞE, M. (2016). 19. Yüzyıl Ortalarında Sosyo- Kültürel Bir Ürün Olarak Lakaplar: Bilgi Kasabası Örneği (Aile/Sülale İsimleri Listeleri İle Birlikte), *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, C. 9, S. 43, (819-841).
- ORTAYLI, İ. (2018). *"Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri"* TTK Yayınları, Dizi: VII, S. 178, Ankara.
- ÖZGÜR, M. (2004). Türkiye'de Toplam Doğurganlık Hızının Mekânsal Dağılışı, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, C.2, S.2.
- SAYIN, Y. ve USANMAZ, A. ve ASLANGİRİ, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (31), (1-13).
- SERBESTOĞLU, İ. (2014). 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Nüfus Algısının Değişimi ve Nüfusu Artırma Çabasında Müfettişlerin Rolü, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 7, S.31, (255-273).
- SEZER, H. (1997). Yeniçeri Ocağının Kaldırılışının Taşraya Yansıması (1826-1827), *Tarih Araştırma Dergisi*, C. 19, S. 30.
- ÜNAL, T. *Türk Siyasi Tarihi(1700-1958)*, Emel Yayınları, 5. Baskı, Ankara.

<http://www.hafik.gov.tr/hafik-ilcemizin-tarihi>, (07.06.2019-07.43).

EKLER**Ek:1 Köylerin Eski İsimleri, Günümüzdeki İsimleri ve Bağlı Buldukları Yerler**

	Karye Adı	Günümüzdeki Adı	Bağlı Bulunduğu Yer				
1	Şenkürek	Şemkürek	Sivas nahiyesi	24	İncekaya	-	-
2	Serkencük(Serpencik)	Serpincik	Merkez	25	Hodşafenk	Ulukapı	Merkez ilçe
3	Çöket	Çöken	Merkez ilçe	26	Midilic	Midilic	Yerköy
4	Akviran	Akviran	Merkez	27	Eymirhan	Emirhan	Merkez ilçe
5	Hayırbey(Kayırbey)	Hayırbey	Merkez	28	Tervesi	-	-
6	Damlaluca	Damlacık	Bedirli	29	Cerhin	-	-
7	Apa	Apa	Bedirli	30	Kalendir	Kalender	İmranlı
8	Tatlıcak	Tatlıcak	Merkez	31	Kızılcağışla	Kızılcağışla	Karayün
9	Latif Hanı(Apardı)	Eskiapardi	Kayadibi	32	Gerne	Gerne	Mamuğa nahiyesi
10	Körmed	-	-	33	Taht-ı Kemend	Tahtikement	Karayün
11	Atma/Ate	-	-	34	Kara Öyük(Karayük)	Kara Höyük	Merkez ilçe
12	Karakömlek	Karagömlek	Merkez	35	Yavi	Yavu	Mamuğa nahiyesi
13	Abdeken	-	-	36	Boğazkesen	Eskiboğazkesen	Merkez
14	Hoca Bey Kebir	Hocabey	Merkez ilçe	37	Mamuğa	Mamuğa	ilçe merkez
15	Himmetfakih	Himmetfakih	Merkez	38	Şahdeg(Dipi Viran)	-	-
16	Kara Bigar	-	-	39	Acı Pınar(Seyfan)	Acıpınar	Celalli nahiyesi
17	Güllice	Güllice	Merkez	40	Hoşkadem	Hoşkadem	ilçe merkez
18	Yenice	Yenice	Merkez	41	Yassıcebil	Yassıcabel	Merkez
19	İmaret	İmaret	Sivas nahiyesi	42	Budaklı	Budaklı	Ulaş bucağı
20	Mehmadik	Mehmedik	Merkez	43	Mescidli	Mescitli	Merkez
21	Kızıldere	Kızıldere	Zara	44	Seyfan	-	-
22	Şehristan	Şehristan	Sivas nahiyesi	45	Hacı Mirza	Hacı Mirza	Ulaş

46	Karacaşar	Karacaşar	Ümraniye bucağı	70	Sofiler	Sofular	Merkez nahiyesi
47	Beştepe	Beştepe	Ulaş	71	Kınık-ı Sağır	Sağır	İlçe merkez
48	Gulam	Beştepe	Ulaş	72	Başbüyük	Başbüyük	Merkez
49	Kul Yusuf	Kul Yusuf	Mamuğa nahiyesi	73	Karlı	Karlı	İlçe Merkez
50	Kesrek	Akkoç	Celalli bucağı	74	Tuna/Toka	-	-
51	Kara Piraf	-	-	75	Araz	-	-
52	Yeni	Yeni	Merkez nahiyesi	76	Evrakil/Orakil	-	-
53	Koz Ağacı	Koz Ağacı	Tozanlı nahiyesi	77	İnce Kına(Kilise)	Bayıraltı	İlçe Merkez
54	Callo(Celali)	Celalli	Hafik	78	Horhon(Horohon)	Düzyayla	İlçe Merkez
55	Kızıl Viran (Kızılca)	Kızılca	Merkez	79	Beydilli	Beydilli	Merkez İlçe
56	Acıpigar	Acıpınar	Merkez ilçe	80	Karabalçık	Karabalçık	Merkez İlçe
57	Gölcek (Gülcek)	Gölcük	Celalli nahiyesi	81	Düğerli(Döğer)	Düğer	İlçe Merkez
58	Akbigar	Akpınar	Merkez ilçe	82	Sahdi	-	-
59	Tuzhisar	Tuzhisar	Celalli nahiyesi	83	Bey Pınarı	Beypınarı	İlçe Merkezi
60	Tavşanlı (Tavşancık)	Tavşanlı	İlçe merkez	84	Kızılca Keşi (Savcun)	-	-
61	Kemisi(Antik Kemisane)	Dışkapı	Celalli nahiyesi	85	Büyük Oyuk	Büyük Höyük	İlçe Merkez
62	Çemenyenicesi	Yenice	Celalli nahiyesi	86	Törnük	Törnük	Mamuğa nahiyesine
63	Yeni(Acı Pınar)	Yeni	Ümraniye nahiyesi	87	Karaca Viran	Karacadağ	İmranlı nahiyesi
64	Tüberga	-	-	88	Emrudlu	-	-
65	Yarhisar	Yarhisar	Celalli nahiyesi	89	Pegarcic	-	-
66	Koçhisar	Koçhisar	Merkez nahiyesi	90	Hınzar (Hanzar)	Çukurbelen	Merkez İlçe
67	Gökdin	Gökdin	İlçe merkez				
68	Emre Divani	Emre	İlçe merkez				
69	Eymir	Eymir	İlçe Merkez				

Ek:2: Kazada Bulunan Hane ve Kişi Sayıları

	Yer Adı	Hane Sayısı	Erkek Nüfus				
1	Şenkürek	11	31	24	İncekaya	14	40
2	Serkencük(Serpencik)	3	3	25	Hadşe Fenik	6	26
3	Çöket	1	5	26	Midilic	14	16
4	Akviran	4	18	27	Eymirhan	9	30
5	Hayır Bey (Kayır Bey)	25	86	28	Tervesi	11	34
6	Damlaluca	17	52	29	Cerhi	23	105
7	Apa	14	51	30	Kalendir	14	51
8	Tatlıcık	27	90	31	Kızılca Kışla(Emirhan)	10	44
9	Apardi	26	88	32	Girne	7	44
10	Kürd	18	57	33	Tahtı Kend	18	53
11	Atma	18	75	34	Kara Öyük (Karayük)	29	111
12	Kara Kömlek	8	25	35	Yavi	9	27
13	Abdeken	5	17	36	Boğazkesen	24	76
14	Hoca Bey Kebir	18	74	37	Mamoğa	21	59
15	Himmetfakı	14	46	38	Şahdek (Dipi Viran)	11	37
16	Bigar	7	21	39	Acı Pınar (Seyfan)	19	63
17	Güllice	10	27	40	Hoşkadem	2	3
18	Yenice	4	13	41	Yassıcebil	19	55
19	İmaret	15	68	42	Bedaklı	3	7
20	Mehmadik	1	3	43	Mescidli	10	43
21	Kızıldere	2	8	44	Seyfan	37	130
22	Şehristan	2	7	45	Hacı Mirza	17	70
23	Kil Hıdirek (Kel Hadik)	10	32	46	Karacaşar	12	36
47	Beştepe	12	38	71	Kınık-ı Sağır	8	29
48	Galam	14	62	72	Başbüyük	20	85
49	Kul Yusuf	19	72	73	Karlı	36	174
50	Kesrek	11	28	74	Tuna/Toke	7	26
51	Kara Piraf	2	5	75	Ariz	19	79
52	Yeni (Celalli)	3	13	76	Evrakil/ Orakil	25	78
53	Koz Ağacı	1	3	77	İnce Kına (Kilise)	12	40
54	Callo (Celalli)	37	111	78	Horhon	38	140
55	Kızılca Viran (Kızılca)	7	25	79	Beydilli	13	48
56	Acıpigar (Ağda)	21	94	80	Karabalçık	47	246
57	Gölcek (Gülcek)	9	38	81	Düğerli (Düğer)	45	163
58	Akbigar	44	144	82	Sahdi	10	33
59	Tuzhisar	6	15	83	Bey Pınarı	50	147
60	Tavşanlı (Tavşancık)	35	151	84	Kızılca Keşi (Savcun)	10	42
61	Kemir	10	33	85	Büyük Oyuk	17	39
62	Çemenyencesi	12	47	86	Törnük	6	17
63	Yeni (Acıpigar)	9	27	87	Karaca Viran	7	13

64	Tüberga	36	116	88	Emrudlu	9	38
65	Yarhisar	36	130	89	Pegaric	16	62
66	Koçhisar	52	184	90	Hınzar	1	1
67	Kökdin	15	39				
68	Emre Divanı	18	73				
69	Eymir	11	47				
70	Sofiler	12	36				

Ek:3: Aile İsimleri ve Lakaplar

	Karye İsimler	Aile İsimleri ve Lakaplar	15	Himmet Fakih	İmam, Kürt, Yetim Ökseli, Hacı, Koca, Keşi, Karaca, Kara
1	Şenkürek	Hedhed (2), Yetim, Karaca, Gaddar, Abaza, Canikli, Zor, Karaoğlan	16	Bigar	Çoktar, Canlı, Sağır
2	Serkencük(Serpencik)	Mercan, İmam	17	Güllice	Kul(2), Çiftçibaşı, Kel, İmam
3	Çöket	Kör, Yetim	18	Yenice	Canikli, Bacaksız, Kadioğlu, Hizmetkâr, Kuruçaylı
4	Akviran	Kör, Madik, Tenten, Kerebedli, Hacı	19	İmaret	İmam (2), Çolak, Esber, Çoban, Deli
5	Hayır Bey(Kayır Bey)	İmam-ı Karye, Matmat (2), Yetim (4), Tavukcu, Kırıcı, Deli (1), Çoban, Karagülle, Danabaşı, Kurd, Kara	20	Mehmadik	-
6	Damlaluca	Gök, Ayna, İmam (1), Kümbet, Köylü, Gök Sülük, Türkmen, Deli	21	Kızıldere	-
7	Apa	Kudana, Kacar, Kara (2), Karaca, Gögeş, Kalanlı, Çolak, Kelkidi, Karslı, Çoban	22	Şehristan	Ayvacı
8	Tatlıcık	Deli, Kâhya, Yetim (3), Mısırlı, Kethüda, Kekeç, Bozdeli, Taşbaşı	23	Kil Hıdirek(Kel Hadik)	Hacı, Tekyenişin, Bedrenusu, Keşi
9	Latif Hanı(Apardı)	Yetim, Tebadan, Keleş, Hacı (4), Kara (2), Karakız, Molla (2), Hatib-i Karye	24	İncekaya	Kürt, Bodur, Tekyenişin (1), Arnebud, Tilki, Hacı, Erzurumlu
10	Körmed	Kel (1), İmam-ı Karye, Hatib-ı Karye, Gürcü, İmam	25	Hadşe Fenik	Çavuş (2), Arapkirli, Yetim, Köse
11	Atma/Ate	Sofi, Taş, Garib, Papar, Dibacioğlu, Topal, Deli, Süpürgeci, Dalkıran	26	Midilic	Güleymir, Değirmenci, Adabaşı
12	Kara Kömlek	Serçeli (2), Kırca, Kürt, Dibacı	27	Eymirhan	Kethüda, İmam, Türkmen, Tüfenkçi, Hekimhanlı, Zari
13	Abdeken	Yetim (1), Sarıyerli, Darendeli	28	Tervesi	Çandırılı, İmam (2), Molla, Derbeder (2), Tuzlacı, Bacanaksız, Kara, Kömürcü
14	Hoca Bey Kebir	Boran, Kırıklı, Hallac, Hacı, Gedikli, Lük	29	Cerhin	Ayan, Kaba, Kara (2), Naçar (2), Eleş, Kör, Ahışhavi, Köse, İmam-ı karye

30	Kalendir	Karaca, Kürt, İmam (3), Canikli, Boğazkesenli			
31	Kızılca Kışla	Cellad, Hacı, Gerek, Ters, Çiriş, Yetim, Hizmetkâr, Çoban	44	Seyfan	Odabaşı, Dede Bey (2), Kethüda (3), Kör (5), Kel, Tatar (2), Tiryaki, Çavuş, Celebend, Küflü, İnce, Zaim, Ağca, Hacı, Yertim, Sarı, Kurd, Dede, Tekyenişin, Hizmetkâr (2), Lük, Boğazkesen, Afşar, Urfa
32	Gerne	Yetim, Maymak, Kartal(2)	45	Hacı Mirza	Molla, Kethüda, İmam, Köse (2), Zobo, İmam-ı Karye
33	Taht-ı Kemend	Kıllı, Cerib (2), Kışlakçı, Yetim, Mendollü Aşiretinden, Rişvan Aşiretinden	46	Karacaşar	Kara Dede, Yetim, Kuruçay (2), Avane, Çoban
34	Kara Öyük(Karayük)	Hacı (4), Gözü Oyuk, Kürt (3), Tekeli, Kelleci, Bodur, Kızır, Şişman, Sofi, Laz, Duvarcı, Yetim, Kel, Mamogalı, Çoban	47	Beştepe	Tenzil (2), İmam-ı Karye, Hacı, Köse, Yetim, Kızır
35	Yavi	Çamkert (3), Topa (2), Deli, Vanlı, Binyad, İmam-ı Karye	48	Gulam	Arab, Hacı, Kuruçay, Kara (2), Tuzcu, Odabaşı, Deleş
36	Boğazkesen	Çavuş (3), Kör, Tatar (2), Urfa, Firuzeli (2), Kadı, Türkmen, Boğazkesenli	49	Kul Yusuf	Çakır, İmam (2), Deli (2), Köse, Kör (2), Hizmetkâr, Tiryaki, Tekyenişin
37	Mamoğa	Yetim (2), Ciran, Karakaş, Kel, Topal (2) Kara, Kerimvirdi (2), Battal, Kara, Gülhedikli, Kethüda, Kara Yüklü Teki, Hizmetkâr	50	Kesrek	Kel, Can Hatun, Tokmak, Köse, Akdağlı, Delice, Kara
38	Şahdeg(Dipi Viran)	Kul, Hacı, Kaçan, Kör, Ahi, Ağca, Tekyenişin	51	Kara Piraf	-
39	Acı Pınar(Seyfan)	Torem, Solak, Yetim, Tatar, Tebli, Kürt, Kaban, Deli Aşık, Hacı, Paşa, Terib, Battal	52	Yeni	Koca (2)
40	Hoşkadem	Çil, Kör	53	Koz Ağacı	Zapir
41	Yassıcebil	Sipah, Yetim (5), Hizmetkâr, Kör (2), Kürt, Çolak	54	Callo (Celalli)	Yörük (2), Çağlağan, Sofi, Topal (3), Çamcı, Zapir (2), Abaza, Çerçi, Koca, Danacı, Korucu, Sert, Cebeci, Kızır, Tüysüz, Epsili (2), Rumelili
42	Budaklı	Tüfenkci	55	Kızıl Viran(Kızılca)	Kul, Kürt, Boz, Kara, Derviş, Akçagöz,
43	Mescidli	Badacı, İmam-ı Karye, Molla, Küçük, Sipah, Çoban (2)	56	Acıpiga(Ağva)	Deli (4), Kara (2), Molla (2), Canikli, İmam, Hizmetkâr
57	Gölcek(Gülcek)	Hacı, Cundar, Aşık, Karakeşe, Cünedar (2), Gülce, Yetim	66	Koçhisar	İmam (2), Hafız, Ağcık, Karavasarlı, Aşık, Korküllü, Tüfenkçi, Kahveci, Hizmetkâr, Torun, Çoban (5), Danacı, Budak (2), Milaslı, Hamal (5), Çıplak, Kızır, Köse, Öküz, Molla, Deli, Sekban, Kel, Kınık, Soğancı, Dellal, Çokdar (2), Tohum, Kör, Çorbacı, Çavuş, Kebapçı, Palaz, Bozoklu
58	Akbigar	Kethüda (4), Koca, İmam (3), Topal, Yüce (3), Yertim, Kel (2), Habcı, Dolamcı, Çalgır, Yeni Köylü Atyemez, Yeni Köylü Kedielli, Yeni Köylü Laz, Deli, Yalıncaklı	67	Gökdin	Kürt (2), Çavuş (2), Cürti, Hamal (2), Paşa (2), Değirmen, Sarık, Hizmetkâr, Tekyenişin
59	Tuzhisar	Gözübüyük	68	Emre Divani	Zor, Bal, Erzuman, Köse, Tokmak, Tütüncü, Yetim,

60	Tavşanlı (Tavşancık)	Şatır (4), Deli, Çavuş, Yetim (2), Laz (2), Hızarcı, Çalkazan (4), Çakır, Çüret, Çoban	69	Eymir	Çavuş, Burkucu, Hamal (4), Kara, Molla, Çoban, Abaza, Çakır, Hizmetkâr
61	Kemir	Deli, Kethüda, Kara Gözcü, Sancaktar, Topcu, Çaban (4), Topal	70	Sofiler	Çavuş (2), Karakoç (4), Oruç, Hamal, Çoban, Kura, İmam
62	Çemenyenicesi	Derviş, Yetim (2), Oğnuyedli, Ciran, Hacı, Sivasi, Tacir	71	Kınık-ı Sağır	Erzuman, Köse, Solak, Yağan, Timurcu, Sofi
63	Yeni(Acıpigar)	Kethüda, Kel, Kürt (2), Yetim, Çoban, Sivasi, Hizmetkâr	72	Başbüyük	Kıyılı (2), Abaza (2), Karagöz, Hebul (2), Çoban (3), Çil, Köse, Mucur, Kör, Kara, Molla
64	Tüberga	Molla (5), Hacı, Sancaktar, Cemlevek, Burkucu (2), Ayvaz, Solak, Derbendli (2), İmam, Serçe, Derviş (2), Dede, Kethüda, Şeyh, Yavaş, Hizmetkâr, Sipah,	73	Karlı	Kara (2), Hacı (2), Çaban, Kösekci, Zobo, Hamal, Kel, Köse (2), Kayıkçı, Kâhya (3), Esmer, Dellal, Bıçakçı, Sarı, Telekci, Tercina, Çolak (2), Kayıkçı, Keleş, Kelha, Molla, Çüret, İmam, Çerçi, Hizmetkâr, Tımarcı
65	Yarhisar	Köşelikli, Mola, Kuru, Derviş, Kara(4), Müezzın (2), Çoban (3), Kacar, Kişi (2), Dökseli, Deli (2), Cüce, Berber, Gümüşlü, Hizmetkâr (2), Kürt (3), Memek, Sağır, Topal, Ognuyedli	74	Tuna /Toke	Suci, Danışmend, Tırmıkçı, Çoban, Çanak
75	Ariz	Hamal (5), Keçeli, Sofi, Hizmetkâr, Kara, Çoban, Bakkal, Tözeklülü, Kaydo, Kamenci, Ördek, Kırdı, Köle	82	Sahdi	Kızır, İslam (2), Köse, İmam, Kepekci, Balcı, Hamal, Kayıkçı, Tepe
76	Evrakil/ Orakil	Kantimur, Kayıkçı, İmam, Gezbe, Dağlı, Çoban (2), Çorlu, Çakır, Alaş (2), Aşık (2), Hamal, Surlu, Cürco, Yanaşma (3), Molla, Yetim,	83	Bey Pınarı	Bacak (2), Kürt, Şaşı, Basdil, Kara, Sarmısık (2), Miril (2), Çaylak (2), Çoban(2), Kör, Findik, Köse, Dede, Kızır, Şalgam, Duvves, Hacı, Kızır, Sancaktar, İskender, Bengese (2), Sarı (2), Gebeş, Çulha, Kurtalan, Eskiçi, Cirane, Şaşı, Çirak, Koşmakçı
77	İnce Kına(Kilise)	Topuz, Hamal (4), Koyun, Kara (3), Çavuş, Çakır, Kürt	84	Kızılca Keşi(Savcun)	Kürt (2),Yalman, Kara, Deli, Gülde
78	Horhon	Kürt, Sofi (3), Hamal (12), Molla, Hatib-i karye, Kethüda (2), Ecdid (3), Şehirli, Kara (2), Hamam Hademesi, Keş, Hizmetkâr (4), İmam-ı Karye, Hacı, Dellal, Kabaklı, İmam, Kınık, Ağa, Malatya, Baba Tutmaz, Koç, Sema, Yetim, Toledor, Deli, Yanaşma, Mıh, Çoban, Kamçı, Yanaşma, Göreleli	85	Büyük Oyuk	Bayat, Yerim, Delice, Kaymakçı, Kel, Karşılı (2), Gülde, Azab, Kılıc
79	Begdilli	Güden, Erzuman, Senedci, Tozkoparan, Devenci, Karabaş, Demürcü, Hizmetkâr, Tebadan,	86	Törnük	Cacık, Sülük, Köse
80	Karabalçık	Kara, İmam-ı Karye, Yarım, Kel (4), Gani, Hamal, Çakır, Sarı (4), Topal, Kırdı, Pir, Cedle, Köstan, Merkebcı (3), Gedik (3), Cendal, Koca, Kulak, Karabık, Hizmetkâr (2), Çil, Topal, Selam, Kavlak, Kapdan, Bahar, Kör, Çemke, Molla, Yetim, Kanber, Koza, Develioğlu, Buruk	87	Karaca Viran	Çörekli (2), Bozoklu, Mahşer, Karlılı, Çüret (2), Yetim, Karşılı, Çoban
81	Düğerli(Düğer)	Cennet (2), Torama (2), Esber (6), Tebadan, Hamal (15), Kara	88	Emrudlu	Deleş, Ceddinden, İmam, Karamancı, Karakaş, Tahmas

		(2), Çokdar (29), Çil, Dayama, Miriz, Tatar, Kürt (2), Kel (2), Çakır, Tayırtac, Amasyalı, Kör (2), Hizmetkâr, İmam, Köstekci, Tacik, Yatalak, Kuru, İmam-i Karye,			
89	Pegaric	Ağa, Gulama Zenci, Hacı (2), Kürt, Koca (3), Laz, Yetim (2), Topal, Kel, Sofi, Çavuş			
90	Hınzar	Köse			

Ek: 4 Muhtarlar

	Karye Adı	Muhtar-1 Evvel	Muhtar-1 Sani				
1	Şenkürek	Muhtar-1 evvel Hasan bin Ömer	Muhtar-1 sani Ali bin Hüseyin	13	Abdeken	Muhtar-1 karye Ahmed bin Ömer	
2	Serkencük(Serpencik)	-	-	14	Hoca Bey Kebir	Muhtar-1 evvel Mustafa bin Hüseyin	Muhtar-1 sani Hasan bin Mehmed
3	Çöket	-	-	15	Himmet Fakih	Muhtar-1 evvel Hacı Mustafa bin Mehmed	Muhtar-1 sani Mehmed bin Osman
4	Akviran	-	-	16	Kara Bigar	Muhtar-1 evvel Hüseyin bin Feyzullah	-
5	Hayır Bey(Kayır Bey)	Muhtar-1 evvel Hamza bin Halil		17	Güllice	Muhtar-1 evvel Davut bin Halil	Muhtar-1 sani Halil bin Laz Ali
6	Damlaluca	Muhtar-1 evvel İbrahim bin Veliyüddin		18	Yenice	Muhtar-1 karye İbrahim bin Halil	
7	Apa	Muhtar-1 evvel Osman bin Mahmud	Muhtar-1 sani Ali bin Mustafa	19	İmaret	Muhtar-1 evvel Bekir bin Mehmed	Muhtar-1 sani Osman bin Ahmed
8	Tatlıcık	Muhtar-1 evvel Abdullah bin Veli	Muhtar-1 sani Halil bin Abdulkadir	20	Mehmadik	-	-
9	Latif Hanı(Apardi)	Muhtar-1 evvel Mehmed bin Mehmed	Muhtar-1 sani Osman bin Mehmed	21	Kızıldere	-	-
10	Körmed	Muhtar-1 evvel Ömer bin Osman	Muhtar-1 sani Mehmed bin Musli	22	Şehristan	Muhtar-1 karye İbrahim bin Topal Hasan	
11	Atma/Ate	Muhtar-1 evvel Osman bin Feyzullah	Muhtar-1 sani Osman bin Mehmed	23	Kil Hıdirek(Kel Hadik)	Muhtar-1 evvel Hasan bin Veli	Muhtar-1 sani Ömer bin Kara Mustafa
12	Kara Gömlek	Muhtar-1 evvel Ahmed bin Abdulkadir	Muhtar-1 sani Ömer bin Süleyman	24	İncekaya	Muhtar-1 evvel İsmail bin Resul	Muhtar-1 sani Hüseyin

25	Hodşafenk	Muhtar-1 evvel Ömer bin Ahmed		36	Boğazkesen	Muhtar-1 evvel Ali bin Mehmed	Muhtar-1 sani Mustafa bin Ahmed
26	Midilic	Muhtar-1 evvel Receb bin Mehmed	Muhtar-1 sani İbrahim bin Sadık	37	Mamuğa	Muhtar-1 evvel Ali bin Hasan	Muhtar-1 sani Veli bin kel Halil
27	Eymirhan	Muhtar-1 evvel Abdullah bin Hüseyin	Muhtar-1 sani Hüseyin bin Mehmed	38	Şahdeg(Dipi Viran)	Muhtar-1 evvel Ömer bin Abdullah	Muhtar-1 sani Süleyman
28	Tervesi	Muhtar-1 evvel Osman bin Hali	Muhtar-1 sani Hüseyin bin Molla Mehmed	39	Acı Pınar(Seyfan)	Muhtar-1 evvel Hüseyin bin Mehmed	Muhtar-1 sani Ahmed bin Osman
29	Cerhin	Muhtar-1 evvel Hasan bin Hüseyin	Muhtar-1 sani Receb bin Abdullah	40	Hoşkadem	-	-
30	Kalendir	Muhtar-1 evvel Feyzullah bin Abbas		41	Yassıcebil	Muhtar-1 evvel Halil bin Mehmed	Muhtar-1 sani Ömer bin Mahmud
31	Kızılca Kışla	Muhtar-1 evvel Hüseyin bin Mustafa	Muhtar-1 sani Mehmed bin Deli Osman	42	Budaklı	Muhtar-1 evvel Ömer bin Ali	
32	Gerne	Muhtar-1 evvel Bekir bin Hasan	Muhtar-1 sani İbrahim bin Mehmed	43	Mescidli	-	-
33	Taht-1 Kemend	Muhtar-1 evvel Osman bin Osman	Muhtar-1 sani Mehmed bin Halil	44	Seyfan	Muhtar-1 evvel Hasan bin Hüseyin	Muhtar-1 sani Ali bin Musa
34	Kara Öyük(Karayük)	Muhtar-1 evvel Receb bin Ebubekir	Muhtar-1 Sani Süleyman bin Ömer	45	Hacı Mirza	Muhtar-1 evvel Ali bin Mehmed	Muhtar-1 sani Ahmed bin Hasan
35	Yavi	Muhtar-1 evvel İsmail bin Topal Ali	Muhtar-1 sani Mustafa bin Nasuh	46	Karacaşar	Muhtar-1 evvel Halil bin Ömer	Muhtar-1 sani Süleyman bin Abdurrahman

47	Beştepe	Muhtar-1 evvel Ali bin Osman	-	61	Kemisi	Muhtar-1 evvel Recep	Muhtar-1 sani Halil bin Hasan
48	Gulam	Muhtar-1 evvel Hanefi bin Mustafa	Muhtar-1 sani Hasan	62	Çemenyenicesi	Muhtar-1 evvel Mehmed bin Hasan	-
49	Kul Yusuf	Muhtar-1 evvel İbrahim	Muhtar-1 sani Mahmud bin Ali	63	Yeni(Acı Pınar)	Muhtar-1 karye Hüseyin bin Hasan	-
50	Kesrek	Muhtar-1 karye Mustafa bin Cum'a	-	64	Tüberga	Muhtar-1 evvel Mehmed Seyyid bin Mustafa	Muhtar-1 sani Mehmed bin Halil
51	Kara Piraf	Muhtar-1 karye İsmail bin Veli	-	65	Yarhisar	Muhtar-1 evvel Veliyüddin bin Mehmed	Muhtar-1 sani Cemal bin Hasan

52	Yeni	Muhtar-1 karye Abduselam bin Mustafa	-	66	Koçhisar	Muhtar-1 evvel Osman bin Hüseyin	Muhtar-1 sani Osman bin Mehmed
53	Koz Ağacı	-	-	67	Gökdin	Muhtar-1 evvel Mehmed bin Ahmed	Muhtar-1 sani Ömer bin Ömer
54	Callo (Celalli)	Muhtar-1 evvel İbrahim	-	68	Emre Divani	Muhtar-1 evvel Hasan bin Ali	Muhtar-1 sani Hasan bin Halil
55	Kızıl Viran (Kızılca)	-	-	69	Eymir	Muhtar-1 evvel Abdullah bin Yusuf	Muhtar-1 sani Mustafa
56	Acıpigar (Ağva)	Muhtar-1 evvel Ömer bin Ahmed	Muhtar-1 sani Mehmed bin Ahmed	70	Sofiler	Muhtar-1 evvel Ali bin Osman	-
57	Gölcek (Gülcek)	Muhtar-1 karye Ömer bin Kılasi Halil		71	Kınık-1 Sağır	Muhtar-1 evvel Süleyman bin Veli	-
58	Akbigar	Muhtar-1 evvel Eyüp bin Halil	Muhtar-1 sani Halil bin Ali	72	Başbüyük	Muhtar-1 evvel Halil bin Osman	Muhtar-1 sani Kasım bin Ahmed
59	Tuzhisar	-	-	73	Karlı	Muhtar-1 evvel Hasan bin Mustafa	Muhtar-1 sani Ahmed bin Halil
60	Tavşanlı(Tavşancık)	Muhtar-1 evvel Hüseyin bin Ömer	Muhtar-1 sani Mehmed bin Abdurrahman	74	Tuna /Toke	Muhtar-1 evvel Ali bin Mustafa	-
75	Ariz	Muhtar-1 evvel Ebubekir bin Veli	Muhtar-1 sani Bekir bin Ömer	84	Kızılca Keşi(Savcun)	Muhtar-1 evvel Hüseyin	Muhtar-1 sani Bekir bin Mehmed
76	Evrakil/ Orakil	Muhtar-1 evvel Mehmed bin Hüseyin	-	85	Büyük Oyuk	Muhtar Mustafa bin İbrahim	
77	İnce Kına(Kilise)	Muhtar-1 evvel Hasan bin Mustafa	Muhtar-1 sani İbrahim bin Mustafa	86	Törnük	Muhtar-1 Karye İbrahim bin Ali	
78	Horhon	Muhtar-1 evvel Mehmed bin Ömer	Muhtar-1 sani Hasan bin Osman	87	Karaca Viran	-	-
79	Begdilli	Muhtar-1 Karye Ali bin Hüseyin	-	88	Emrudlu	Muhtar-1 evvel Veli bin Süleyman	
80	Karabalçık	Muhtar-1 evvel Ali bin Hüseyin	Muhtar-1 sani Osman bin Mehmed	89	Pegaric	Muhtar-1 evvel Musa bin Hacı Ömer	-
81	Düğerli (Döğer)	Muhtar-1 evvel Ahmed bin Mehmed	Muhtar-1 sani İsmail bin Osman	90	Hınzar		-

82	Sahdi	Muhtar-1 evvel Ali bin Yusuf	Muhtar-1 sani Ali bin Hüseyin				
83	Bey Pınarı	Muhtar-1 evvel Kasım bin Hasan	Muhtar-1 sani Osman bin Mehmed				

Ek5: Halkın İcra Ettiği Meslekler

	Meslek	Adet			
1	Çiftçi	1,094	16	Çorbacı	1
2	Hamal	59	17	Kömürcü	1
3	Çoban	44	18	Tüfenkçi	1
4	Dellal	4	19	Soğancı	1
5	Kayıkçı	3	20	Dolmacı	1
6	Burkucu	3	21	Habcı	1
7	Değirmenci	2	22	Süpürgeci	1
8	Kaymakçı	2	23	Kelleci	1
9	Kâhya	2	24	Tuzcu	1
10	Hızarcı	2	25	Tırmıkçı	1
11	Danacı	2	26	Duvarcı	1
12	Telekci	1	27	Hamam Hademesi	1
13	Bıçakçı	1	28	Hamam Yanaşması	1
14	Tütüncü	1			
15	Kebapçı	1			

EXTENDED SUMMARY

The history of Hafik district dates back to 2000 BC. In ancient times, a settlement by people in Hafik, the first settlement near the northern shore of Lake Hafik Pilir Höyük. The research related to the field was conducted by the Department of Anthropology of the Faculty of Language, History and Geography of Ankara University between 1944-1945. The research related to the field was conducted by the Department of Anthropology of the Faculty of Language, History and Geography of Ankara University between 1944-1945. Since the arrival of the Turks in Anatolia, the region was dominated by many Turkish states such as Danişmentliler, Anatolian Seljuk, Eretna, Kadı Burhanettin and Ottoman Empire.

Hafik accident caused the struggles between Sultan Yıldırım Bayezid and Timur for a period, with the defeat of Sultan Yıldırım Bayezid as a result of these struggles, the region remained under Akkoyunlu rule for a while. Sultan II. During the reign of Mehmed, the Ottoman-Akkoyunlu struggles are observed.

Sultan II. Mehmed stopped by Sivas on his way to Otlukbeli Expedition and reviewed the preparations for war here and moved to Erzincan. As a result of the war, the danger of Akkoyunlu in the region was ended and the region remained strictly within the Ottoman borders. Sultan II. During the Bayezid period, Hafik accident, as in many parts of Anatolia, was the scene of Shia propaganda. Yavuz Sultan Selim, who came to the Ottoman throne in 1512, realized this threat and went to Iran Expedition.

Yavuz Sultan Selim, who went to Çaldıran expedition, first stopped by Konya and visited Mevlana Holiness, then he went to Sivas. Yavuz Sultan Selim, who was staying with his army in the place which is about 5 km west of Sivas, which is now known as Tents Pothole, took war order here. Suleiman the Magnificent came to Sivas twice. The first one was on its way to Tabriz in 1534 and the second was in 1548 during the second Iran campaign.

Sultan IV. On his way to Revan Expedition in Murad, he stopped by Sivas and stayed here for two weeks and saw the preparations for war; In Revan, he practiced his war strategies against the enemy.

Hafik, which was a sub-district of Sivas province until 1873, Hafik, which was a sub-district of Sivas province until 1873. Hafik became a district under the name of Koçhisar in 1873, and in 1926 it was renamed Hafik again. Hafik is still located on Sivas-Erzincan E-88 highway in Sivas. It is a district with many civilizations, lakes and forested areas and natural richness, with a tourism potential.

ⁱ Bu makale, Muhammed Köse'nin danışmanlığında Ceyda Savaş'ın tamamlamış olduğu "2321 Numaralı Hafik Kazası Müslim Nüfus Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.